

Băn khoăn?

Góp Ý của AH N.D.S.

Lời tác giả: Tôi xin mượn bức thư sau đây để góp ý với bài Băn Khoăn của AH. Đ.S.K. đăng trong LTCC số 64.

Cali, Thu 1994

Thân gửi X.,

Bạn cho tôi biết hăng của bạn, một hăng kỹ sư cổ vấn Mỹ chuyên về các dự án hạ tầng cơ sở, được một công ty tài chính (holding company) Mỹ mời tham gia một tổ hợp theo đuổi công việc canh tân một cơ sở giao thông quan trọng của Việt Nam gần Hà Nội. Công ty này cho biết được tiếp xúc về công việc canh tân đó bởi một cơ quan công quyền Việt Nam. Bạn được hăng của bạn hỏi ý kiến xem a) hăng có nên tham gia vào tổ hợp ấy không và b) bạn có muốn về Việt Nam điều khiển công việc cho hăng nếu hăng quyết định tham gia và lấy được công việc. Bạn yêu cầu tôi giúp ý kiến để bạn trả lời cho hăng.

Theo thiển kiến, bạn cần chia mục trả lời thành hai phần: cá nhân và nghề nghiệp.

Về cá nhân, bạn cần trả lời những câu hỏi sau đây:

1. Nếu những yếu tố đã làm cho bạn rời khỏi Việt Nam để qua Mỹ cách đây 18 năm bây giờ vẫn còn tồn tại, bạn có sẽ trở về Việt Nam hay không? Thí dụ: Nếu bạn ra đi vì không muốn sống dưới chế độ cộng sản, nay chế độ vẫn còn đó, bạn có muốn về hay không?

2. Nếu những yếu tố trên vẫn tồn tại, bạn có muốn về Việt Nam làm những việc mà hậu quả sẽ là củng cố hay kéo dài sự tồn tại của những yếu tố đó?

3. Bạn có nghĩ rằng an ninh cá nhân của bạn, một công chức cao cấp của chính phủ trước 1975 nay trở thành một công dân Mỹ có lợi tức cao, có được bảo đảm dưới

chế độ hiện thời ở Việt Nam?

Nếu bạn trả lời "có" cho tất cả ba câu hỏi trên, bạn có thể trả lời "có" cho câu hỏi "b" của hăng. Nếu bạn trả lời "không" cho ít nhất một trong ba câu hỏi nói trên, trả lời của bạn cho câu hỏi "b" của hăng sẽ là "không".

Về nghề nghiệp, bạn cần cân nhắc những sự kiện sau đây, căn cứ trên những dữ kiện tôi đã thu thập:

1. Việt Nam hiện có rất nhiều nhu cầu về hạ tầng cơ sở nhưng không có tài chính. Ngoại tệ thu được nhờ đầu hỏa không được là bao, ngoại tệ thu được nhờ hàng không quốc tế phải dùng vào việc mua hoặc thuê phi cơ, còn ngoại tệ thu được nhờ xuất cảng phải dùng để tái đầu tư vào những ngành đã tạo ra xuất cảng. Vì vậy, trừ những dự án được tài trợ bởi những tổ chức quốc tế như Ngân Hàng Quốc Tế và Ngân Hàng Phát Triển Á Châu, các dự án khác đòi hỏi công ty tham gia phải có tài trợ mới hy vọng lấy được công việc.

2. Việt Nam không có luật lệ rõ ràng về đầu tư và sự áp dụng những luật lệ hiện có cũng rất tùy hứng. Do đó, sự hồi hương vốn đầu tư và tiền lời rất bấp bênh, khó tiên đoán được.

3. Guồng máy nhà nước của Việt Nam không được hệ thống hóa: viên chức địa phương có rất nhiều quyền và hành xử quyền đó tùy theo quyền lợi riêng của địa phương hay cá nhân, nhiều khi không theo chỉ thị hoặc lời hứa của cấp trung ương.

4. Việt Nam thiếu chuyên viên và phương tiện mà ở Mỹ chúng ta coi như đương nhiên. Dụng cụ điện toán như PC, CADD stations, không những cần phải đem vào từ bên ngoài mà còn khó thể hoạt động tốt và liên tục vì điện lực và điều hòa không khí rất thiếu thốn, khi có khi không. Điện thoại và máy Fax không phải là những phương tiện thông dụng. Phương tiện giao thông và chuyển vận rất khó khăn và tốn nhiều thời giờ. Chuyên viên cấp thừa hành như kỹ sư đồ án và họa viên biết xử dụng điện toán rất hiếm hoi, phải cần huấn luyện từ khởi điểm, đến khi thành thạo thì có thể công việc đã gần xong hoặc họ bỏ đi làm với hăng khác. Đem những chuyên viên ấy từ bên ngoài vào sẽ rất tốn kém vì phải trả thêm tiền chuyển vận, ăn, ở, và phụ cấp xa xứ.

5. Tham những lần tràn khắp mọi cấp của hệ thống nhà nước Việt Nam. Hối lộ là bất hợp pháp ở Mỹ nhưng là một lối sống (way of life) của Việt Nam ngày nay. Không hối lộ không có công việc gì làm trôi chảy được. Các công ty ngoại quốc không phải là Mỹ, nhất là các công ty Á Châu, có thể hoạt động ở Việt Nam vì họ có thể chấp nhận hối lộ. Công ty Mỹ, ràng buộc bởi luật lệ chống hối lộ của Mỹ, khó thể cạnh tranh nổi. Hơn nữa, hối lộ sẽ làm cho mức chi phí chung (overhead) tăng lên

và mức tiền lời giảm xuống.

Nếu bạn phân tích những sự kiện trên và thấy chúng là những trở ngại cho một sự kinh doanh ở Việt Nam, trả lời của bạn cho câu hỏi “à” của hãng sẽ là “không”. Ngược lại, nếu bạn không thấy những sự kiện đó là trở ngại, bạn có thể khuyên hãng của bạn tham gia vào công việc cạnh tranh nói trên, có hay không có sự cộng tác của bạn.

Trên đây là những ý kiến rất thực tiễn và vô tư của tôi. Hy vọng những ý kiến đó sẽ giúp ích bạn phần nào trong việc đi đến những kết luận thích hợp cho cá nhân bạn và cho hãng của bạn.

Thân ái,
YZ

(BPT: N.D.S. là tên của một kỹ sư trước 75 làm Giám Đốc tại Bộ Công Chánh và nay đang làm việc cho một hãng kỹ sư ở vùng vịnh San Francisco, Cali)

Góp Ý của AH Lê Sĩ Ngạc

Đôi lời góp ý về “Nỗi Bần Khoăn” của AH Đ.S.K. (đăng trong Bản Tin AHCC số 64)

Bản tới vấn đề có nên về quê hương để giúp sức kiến thiết lại quốc gia không, cuối bài, AH Đ.S.K. có đưa ra câu hỏi “Ai là người giúp tôi giải quyết nỗi bần khoản này?”

Lá Thư AHCC thường không bàn tới những vấn đề chính trị, tuy nhiên tôi thấy câu hỏi trên khó bề giải đáp nếu không nêu lên hiện tình sắc thái chính trị tại đất nước Việt Nam yêu quý của tất cả chúng ta.

Chúng ta có thể nào và bao giờ có thể quên lý do đã khiến chúng ta phải rời bỏ quê hương xứ sở ra đi tìm kiếm một mảnh đất dung thân khác. Mặc dầu cuộc ra đi phiêu dạt này vô cùng mạo hiểm, sự sống sót rất đổi mong manh, chúng có lẽ có cả mấy trăm ngàn đồng bào đã bỏ mình trên biển cả Thái Bình Dương (nói tới đây chúng ta không thể không nhớ tới và mặc niệm người bạn xấu số Trần Ngọc Oành). Có hơn 2 triệu người khác nam, phụ, lão, ấu, can trường vượt biển thoát khỏi ách cộng sản đã được may mắn tới đất quê người và đang sinh sống phát triển khắp các nơi trên thế giới.

Tại quê nhà, kể từ khi lá cờ đỏ sao vàng phủ trên toàn cõi Việt Nam thì toàn dân Việt Nam cũng đã bị tước đoạt hết các quyền dân chủ và tự do căn bản của con người.

Sau mười mấy năm sinh sống và phát triển trên một

đất nước tự do (như ở Mỹ hoặc Tây Âu), liệu nếu trở về lại quê nhà, chúng ta có thể sống nổi khi hàng ngày phải thở cái không khí áp bức, bắt bớ, chà đạp nhân quyền hiện hành tại Việt Nam dưới quyền chuyên chế của đảng Cộng Sản không? AH Đ.S.K. lại nêu ra nhiều câu hỏi thực tế như là khi về quê hương có được yên ổn làm việc hay không, có thể được trọng dụng hay không? Tôi e rằng không ai có thể trả lời bạn Khiêm được, ngoại trừ chính tập đoàn cầm quyền CS mà kinh nghiệm đau thương ngót 50 năm với CS đã cho ta thấy những gì CS hứa hẹn đều vô giá trị, không hơn gì cái đồng tiền VNCS bây giờ!

Có một điều vô cùng quan trọng mà các bạn chuyên gia muốn về quê hương làm việc nên lưu tâm là mặc dầu chủ ý của các bạn là góp sức để cải thiện đời sống của 70 triệu đồng bào, nhưng kết quả tức thời, dù muốn dù không, là sẽ gián tiếp giúp tay cho CS củng cố quyền hành, để rồi kéo dài thêm mãi cuộc sống dơ dáy hiện tại dưới gót sắt của chế độ Xã Hội Chủ Nghĩa, một chế độ lỗi thời mà dân chúng của cả hàng chục nước trên thế giới đã phế trừ để theo khối Tự Do Dân Chủ, trừ Việt Nam và 3 nước khác nữa thôi.

Chắc có một số AHCC đang khắc khoải chờ mong ngày về phục vụ xứ sở quê hương, nhưng một quê hương thực sự tự do dân chủ. Ở đây ta có thể dẫn chiếu trường hợp của nhà đại văn hào Solzhenitsyn với bộ sách trường thiên “The Gulag Archipelago” của ông ta, chỉ bởi vì hai chữ Tự Do mà phải lưu đầy biệt xứ hơn 20 năm tại Mỹ, gần đây mới trở lại quê hương sau khi Nga đã thoát khỏi ách CS.

AH Đ.S.K. lại tỏ bày nỗi ray rứt vì sao quê hương mình, mình không phục vụ mà lại đi phục vụ nơi ta đang trú ngụ.

Tôi xin được mạn đàm như sau: tại sao chúng ta không có thể tự ngẫm rằng chính xứ này đã thấu nạp nung nấu ta khi còn phiêu dạt tìm đất sống, từ đó và nhờ đó ta mới có cơ hội trau dồi và học hỏi thêm trong chính nghề của mình, chưa kể con cái chúng ta mới được nhiều cơ may học hành và phát triển khả quan. Do đó, nay nếu có nhất thời lưu lại một thời gian làm việc, phải chăng cũng chỉ một cách trả một phần nhỏ cái nợ “bát cơm Siêu Mẫu” đã lãnh được khi cập bến này, trong cảnh sa cơ.

Để kết luận cuộc mạn đàm này, tôi thấy không gì hơn là trích dẫn lời hào hùng biết bao cảm xúc của nhà ái quốc Patrick Henry cách đây hơn 200 năm lúc dân Mỹ vùng lên lật đổ đế quốc Anh, thành lập ra một nước Hoa Kỳ độc lập dân chủ:

“Give me Liberty or Give me Death!”

Thật là một lời tâm huyết bất hủ! □